

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL UAB „TRANSINESTA“ KELEIVIŲ VEŽIMO TAISYKLĖSE GALIMAI NUSTATYTO ASMENŲ SU NEGALIA TEISIŲ APRIBOJIMO TYRIMO

2017 m. rugpjūčio 21 d. Nr. (17)SI-15)SP-67

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2017 m. gegužės 7 d. gauta informacija apie UAB „Transinesta“ (toliau – bendrovė) interneto tinklalapyje www.ecolines.lt skelbiamas, galimai asmenų su negalia lygias galimybes pažeidžiančias, keleivių vežimo taisykles (toliau – taisyklės). Taisyklių 3.11.6 p. skelbiama: „keleiviai su judėsenos sutrikimais ar negalia (sensorine, protine, fizine, psichine, laikina arba nuolatinė negalia) leidžiami vykti tik su lydinčiu pilnamečiu asmeniu. Lydintis asmuo negali būti neįgalus.“

2017 m. gegužės 7 d. Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė A. Skardžiuvienė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 24 str. 3 d. pradėjo tyrimą savo iniciatyva dėl galimo Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. pažeidimo.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 str. 2 d., 2017 m. birželio 30 d. raštu Nr. (17)SI-15)S-392 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į bendrovės administraciją, prašydama informuoti:

1. kuo vadovaujantis taisyklių 3.11.6 p. įtvirtintas reikalavimas keleiviui su judėsenos sutrikimais ar negalia (sensorine, protine, fizine, psichine, laikina arba nuolatinė negalia) autobusu vykti tik su lydinčiu pilnamečiu asmeniu. Kas paskelbė šias taisykles;

2. kokia (-ios) bendrovė (-ės) Lietuvoje vykdo keleivių pervežimo paslaugas pagal Bendrovės tinklalapyje skelbiamas taisykles (organizuoja paslaugų teikimą, parduoda bilietus, veža keleivius);

3. ar asmenis su judėsenos sutrikimais ar negalia (sensorine, protine, fizine, psichine, laikina arba nuolatinė negalia) atsisakoma vežti autobusais, jei jie nori vykti be lydinčio asmens. Jei taip, paprašyta nurodyti, kokiais atvejais ir kuo vadovaujantis priimamas toks sprendimas;

4. ar asmenims su judėsenos sutrikimais ar negalia (sensorine, protine, fizine, psichine, laikina arba nuolatinė negalia) vykstant autobusais, šią paslaugą teikiančios įmonės darbuotojai suteikia būtiną pagalbą;

5. ar paslaugą teikiančios įmonės autobusai, kuriais vykdomas keleivių pervežimas, yra pritaikyti asmenų su judėjimo negalia poreikiams. Jei ne, paprašyta nurodyti, kiek tokių yra ir kokiais maršrutais jie vyksta.

Taip pat paprašyta pateikti kitą su tyrimo esme susijusią reikšmingą informaciją ir įrodymus.

Lygių galimybių kontrolierius

n u s t a t ė:

Bendrovės direktorius 2017 m. liepos 31 d. raštu „Dėl informacijos pateikimo“ (toliau – ir raštas) nurodė, jog bendrovės vežėjai savo veiklą grindžia išskirtinai keleivių saugumo ir komforto užtikrinimo principu. Vykdamas keleivių vežimą, griežtai vadovaujamas tiek nacionaliniu, tiek Europos Sąjungos reglamentavimu, pagal kurį yra parengtos taisyklės, į kurias integruotos priemonės, užtikrinančios keleivių saugumą ir komfortą. Taisyklės interneto svetainėje www.ecolines.lt paskelbė bendrovė.

Minėtų teisės aktų laikymasis užtikrina, kad pasirinkusieji keliauti su bendrovės vežėjais būtų maksimaliai apsaugoti ir kelionės tikslą pasiektų ne tik patogiai, bet ir saugiai. Bendrovės vežėjai, vykdydami keleivių vežimą, ypatingą dėmesį skiria neįgaliųjų ir riboto judumo asmenų teisių užtikrinimui, nediskriminuojant šios keleivių grupės. Vien per praėjusius metus įvairiais bendrovės siūlomais maršrutais keliavo per 100 neįgaliųjų ir riboto judumo asmenų. Šiemet su bendrovės transportu keliavo virš 20 neįgaliųjų ir riboto judumo asmenų.

Pasak direktoriaus, tolimos kelionės autobusu metu, kuomet kertamos valstybių sienos, gali nutikti įvairiausių nenumatytų situacijų, o negalią ar judėjimo sutrikimų turinčiam keleiviui gali prireikti specifinės pagalbos. Pavyzdžiui, Bendrovės praktikoje yra buvę tokių atvejų, kai negalią turinčiam keleiviui pasienyje kilo problemų dėl asmeninių kelionės dokumentų. Pasienio pareigūnai dėl to privalėjo jį išlaipinti svečioje šalyje. Mūsų palydovė liko pasienyje su išlaipintu negalią turinčiu keleiviu ir kartu su juo grįžo atgal į Lietuvą. Tokia situacija turbūt būtų labai nemaloni bet kuriam keleiviui, o negalią turinčiam asmeniui ji sukelia neabejotinai dar daugiau rūpesčių.

Rašte nurodoma, jog nors keleivių vežimui tiesiogiai taikomame 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 181/2011 dėl miesto ir tolimojo susisiekimo autobusu

transporto keleivių teisių, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 (toliau - Reglamentas) įtvirtinta, kad vežėjai negali nepriimti rezervacijos iš keleivių, jiems neišduoti bilieto ar jų nelaipinti dėl to, kad jie neįgalūs ar riboto judumo, tačiau Reglamente taip pat nustatyti ir atvejai, kuomet tokio keleivio vis tik vežti neįmanoma. Pavyzdžiui, tokio asmens neįmanoma vežti saugiomis ir eksploataciniu požiūriu tinkamomis priemonėmis dėl miesto ar tolimojo susisiekimo autobuso konstrukcijos arba transporto infrastruktūros (Reglamento 10 str. 1 d. b) p.). Reglamento 10 str. 4 d. taip pat įtvirtinta teisė nemokamai kartu vykti ir lydinčiajam asmeniui, jei šis asmuo galėtų suteikti būtina pagalbą ir dėl to nebeliktų priežasčių atsisakyti priimti neįgaliojo ar riboto judumo asmens rezervaciją arba ją įlaipinti.

Pasak bendrovės direktoriaus, dėl šių išvardintų priežasčių taisyklėse yra nuostatų, skirtų maksimaliai apsaugoti neįgaliųjų keleivių interesus. Taisyklių 3.11.6 punkte numatyta, kad keleivius su judėsenos sutrikimais ar negalia (sensorine, protine, fizine, psichine, laikina arba nuolatinė negalia) (toliau - neįgalus keleivis) tokiose kelionėse lydėtų asmenys, kurie suteiktų neįgaliesiems keleiviams reikalingą pagalbą, nes, kaip parodė praktika, personalas ar geranoriškai nusiteikę keleiviai tikrai ne visuomet turi galimybę ir reikiamą patirtį tinkamai asistuoti neįgaliesiems keleiviams. Svarbu tai, kad ši nuostata taikoma ne formaliai, tačiau individualiai įvertinus konkretų atvejį, t. y. kai neįgaliam keleiviui yra reikalinga konkreti kitų asmenų pagalba (pavyzdžiui, gauti tam tikrų medikamentų, pasinaudoti tualetu, palydėti iki kontroliuojančių pareigūnų ir pan.) ir be lydinčiojo asmens vykimo kartu neįgalaus keleivio vežimas tampa neįmanomas ar apsunkinamas tiek, kad kyla reali rizika paties neįgalaus keleivio ir (ar) kitų keleivių saugumui ir patogumui.

Rašte pažymima, kad lydinčiajam asmeniui kelionė nekainuoja, o apie reikalavimą neįgaliam keleiviui keliauti su lydinčiu asmeniu klientai yra supažindinami prieš jiems įsigyjant bilietą kasose. Taisyklės taip pat viešai skelbiamos ir internete, o kiekvienas keleivis, bilietą perkantis elektroniniu būdu, privalo su jomis sutikti (priešingu atveju bilieto įsigijimas internetu yra negalimas). Informacija apie lydintį asmenį pateikiama ir prie bilieto prisegamame buklete.

Direktoriaus manymu, taisyklių 3.11.6 punktas nepažeidžia nei Reglamente įtvirtinto reikalavimo vežėjams neįgaliesiems ir riboto judumo asmenims taikyti nediskriminacines sąlygas naudotis vežimo paslaugomis, nei Lygių galimybių įstatymo nuostatų.

Direktorius taip pat nurodo, jog šiuo metu per Lietuvos teritoriją gali būti atliekami vežimai praktiškai visų bendrovės vežėjų maršrutais: Lietuva - Latvija, Lietuva - Estija, Lietuva - Rusija, Lietuva - Baltarusija, Lietuva - Lenkija, Lietuva - Bulgarija, Lietuva - Ukraina, Lietuva - Vokietija, Lietuva - Čekija/Prancūzija/Olandija/Belgija/Slovakija. Keleivių pervežimus organizuoja patys bendrovės vežėjai.

Bendrovė neveža keleivių vietiniais maršrutais Lietuvos teritorijoje. Bendrovė užsiima keleivių pervežimu tik tarptautinio susisiekimo maršrutais, kurie kerta Lietuvos sieną (-as).

Bilietus Lietuvoje į maršrutus, kurie vykdomi kertant Lietuvos sieną (-as), pardavinėja bendrovė. Bilietus galima įsigyti tiesiogiai bendrovės atstovybėse Lietuvoje (Vilniuje, Kaune, Marijampolėje); autobusų stotyse ir kelionių agentūrose Lietuvoje, su kuriomis yra sudarytos sutartys dėl bilietų pardavimo. Agentūros ir autobusų stotys yra supažindintos su bendrovės keleivių vežimo taisyklėmis, joms nuolat siunčiama informacija dėl pasikeitimų maršrutuose, taisyklėse, paslaugose, bendraujama ir konsultuojama telefonu. Bilietus taip pat galima įsigyti interneto svetainėje www.ecolines.lt.

Įsigytuose bilietuose nurodomi vienas ar keli bendrovės vežėjai priklausomai nuo maršruto ir šalies, į kurią keleivis pageidauja vykti. Pavyzdžiui, Lietuvoje asmenys gali įsigyti bilietus į maršrutą „Vilnius – Minskas“, kuriuo pervežimą atliktų Baltarusijos vežėjas „Avtobus-tur“.

Pasak bendrovės direktoriaus, taisyklių 3.11.6 punkto nuostata visais atvejais taikoma ne formaliai, tačiau individualiai įvertinus konkretų atvejį. Aptariama nuostata taikoma, jeigu neįgaliam keleiviui yra reikalinga konkreti kitų asmenų pagalba (pavyzdžiui, gauti tam tikrų medikamentų, pasinaudoti tualetu, palydėti iki kontroliuojančių pareigūnų ir pan.) ir be lydinčiojo asmens vykimo kartu neįgalus keleivis vežimas tampa neįmanomas ar apsunkinamas tiek, kad kyla reali rizika paties neįgalus keleivio ir (ar) kitų keleivių saugumui ir patogumui. Toks reglamentavimas atitinka ir Reglamento nuostatas, kuriose įtvirtinta teisė nemokamai kartu vykti ir lydinčiajam asmeniui, kad šis asmuo galėtų suteikti būtiną pagalbą ir dėl to nebeliktų priežasčių atsisakyti priimti neįgaliojo ar riboto judumo asmens rezervaciją arba ją įlaipinti.

Rašte pabrėžiama, kad praktikoje gali susidaryti situacijos, kai neįgaliam keleiviui iš anksto nepranešus apie savo poreikius, kaip to reikalauja Reglamentas, tokio keleivio įlaipinimas, išlaipinimas ir vežimas saugia ir eksploataciniu požiūriu tinkama priemone fiziškai tampa neįmanomas ir dėl paties autobuso konstrukcijos. Pavyzdžiui, keleiviui iš anksto neįspėjus apie savo specialius poreikius ir dėl to vežėjui nespėjus paruošti specialiai asmenų su judėjimo negalia poreikiams pritaikyto autobuso, gali nebūti galimybės tokį keleivį įlaipinti ir vežti su neįgaliojo vežimėliu ar neįgaliojo vežimėlį patalpinti bagažo skyriuje.

Keleivių saugumo ir komforto užtikrinimas bendrovės vežėjų veikloje yra nekvestionuojamas veiklos principas. Atsižvelgdami į Reglamente įtvirtintus reikalavimus, bendrovės vežėjai tolimojo susisiekimo autobusuose neįgaliesiems ir riboto judumo asmenims teikia nemokamą pagalbą. Taip pat yra vykdomas bendrovės vežėjų personalo instruktavimas, kaip to reikalauja Reglamentas.

Bendrovės vežėjai turi bendras ir visiems bendrovės vežėjams taikomas mokymų ir instruktavimo procedūras. Visos instrukcijos ir mokymų medžiaga yra parengiama centrinėje būstinėje Rygoje, kur taip pat vyksta ir pagrindiniai instruktavimai, išskyrus, jei bendrovės vežėjas registruotas ne Baltijos šalyse (t. y. Rusijoje, Baltarusijoje, Ukrainoje), tuomet darbuotojus instruktuoja šio bendrovės vežėjo kvalifikuotas ir atsakingas darbuotojas. Parengtas instrukcijas ir mokymų medžiagą bendrovės centrinė būstinė perduoda visiems bendrovės vežėjams, kurie savo ruožtu pagal tai instruktuoja ir apmoko pas save įdarbintus darbuotojus, kurių išsiųsti į Latviją nėra galimybės.

Kiekvienas darbuotojas (tiesiogiai turintis kontaktą su klientais) prieš jam pradėdamas dirbti yra instruktuojamas ir supažindinamas su savo pareigybės aprašymu ir darbo funkcijomis, klientų aptarnavimo reikalavimais, darbo saugos reikalavimais, bendrovės keleivių vežimo taisyklėmis, galimomis nestandartinėmis situacijomis, taip pat socialiai jautresnių keleivių grupių (senjorų, vaikų, neįgaliųjų) aptarnavimo specifika ir reikalavimais. Pažymima, kad mokymai, instruktavimas, įvairių situacijų analizavimas yra vykdomi ir vėliau, jau darbuotojui pradėjus dirbti.

Instruktavimai, kaip aptarnauti, elgtis, bendrauti su neįgaliaisiais, kaip teikti jiems pagalbą yra darbuotojams atliekami žodžiu. bendrovės vežėjai turi specialiai pritaikytų autobusų su liftu neįgaliojo vežimėliui, tuo tikslu aptarnaujantis personalas yra apmokomas, kaip naudotis liftu, darbuotojams parodoma neįgaliojo vežimėlio specifika ir konstrukcija, paaiškinama, kaip jis veikia, kaip žmogus gali atsikelti ir atsisėsti. Personalas yra mokomas bendravimo su neįgaliais keleiviais, supažindinamas su galimais rizikos veiksniais kelionės metu - kad neįgalus keleivis gali jausti fizinį ir psichologinį diskomfortą, baimę, nerimą, kad bendravimas privalo būti atidus ir betarpiškas, kad tokį keleivį gali tekti nuraminti, iškviešti medicinos pagalbą ar suteikti pirmąją pagalbą. Mokymų metu aiškinama, kaip bendrauti su kurčiaisiais ir kalbėjimo negalią turinčiais keleiviais, nes turima nuolatinių klientų, su kuriais darbuotojai reiso metu susikalba raštu arba gestais. Jei neįgalus keleivis keliauja vienas, personalas mokomas domėtis, kas jį pasitiks galutinėje stotelėje, nurodoma iš tokio keleivio paprašyti pasitinkančio žmogaus kontaktus. Mokymuose personalas yra instruktuojamas, kad neįgaliesiems keleiviams reikia skirti daugiau dėmesio, dažniau domėtis jų savijauta, nuolat palaikyti kontaktą su jais, būti labai kantriais, pasitikslinti, ar žmogus suprato visą autobuse suteiktą informaciją ir pan.

Rašte nurodoma, jog dalis bendrovės vežėjų autobusų yra specialiai pritaikyti asmenų su judėjimo negalia poreikiams. Jei yra poreikis, tokiais autobusais galima vykti bet kuriais maršrutais.

Bendrovės vežėjai yra pasirengę teikti pagalbą neįgaliesiems keleiviams, tačiau tam, kad bendrovės vežėjai galėtų iš anksto paruošti turimas specialias transporto priemones, privaloma iš anksto informuoti apie specialius poreikius. Reglamento 14 straipsnyje įtvirtinta, kad pirmiausia reikalingas pranešimas, kad asmeniui reikės tokios pagalbos, ne vėliau kaip likus 36 valandoms iki

reikiamos pagalbos suteikimo, o taip pat ir pranešimas rezervacijos metu arba iš anksto perkant bilietą apie savo specifinius poreikius, susijusius su sėdima vieta. Apie tokios pagalbos poreikį arba specifinius poreikius keleiviai iš anksto gali informuoti atvykę į bilietų pardavimo vietas, telefonu, el. paštu ar raštu, ko pasėkoje paruošiama transporto priemonė tokiam atvejui ir informuojami ekipažai. Kai iš anksto žinoma, kad konkrečioje kelionėje vyks neįgalus keleivis, kuriam reikalingas specialiai pritaikytas autobusas, yra paruošiamas toks neįgaliojo poreikius atitinkantis autobusas.

Bendrovės direktorius taip pat atkreipia dėmesį, kad bendrovės vežėjai, net ir keleiviui iš anksto nepranešus, vis tiek visada imasi visų pagrįstų pastangų užtikrinti, kad pagalba būtų suteikta taip, jog neįgalusis keleivis galėtų įlipti (išlipti) į (iš) išvykstančią (-ios) transporto priemonę (-ės), į kurią jis nusipirko bilietą.

Lygių galimybių kontrolierius

k o n s t a t u o j a:

1. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar bendrovė vartotojams su negalia sudarė vienodas sąlygas gauti keleivių pervežimo paslaugas bei, ar bendrovės administracija skelbdama taisykles (suteikdama vartotojams informaciją apie paslaugas), užtikrino, kad šiose taisyklėse (informacijoje apie paslaugas) nebūtų išreiškiamas teisių apribojimas negalios pagrindu, t. y., ar Bendrovė nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. ir 2 p. bei Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija) 9 str. 1 d. a) p. reikalavimų.

Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija pačia bendriausia šio žodžio prasme reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Pamatinis Lietuvos valstybės ir visuomenės gyvenimo aspektus reglamentuojančio įstatymo – Lietuvos Respublikos Konstitucijos – 29 str. nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Asmenų lygybės principas yra konstitucinės žmogaus prigimtinės teisės būti traktuojamam vienodai garantija. Šis principas įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai. Konstitucinis visų asmenų lygybės

įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas Nr. 17/97).

Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. nurodoma, jog įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo: visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Pagal Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 p., prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, privalo užtikrinti, kad šioje informacijoje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu ir nebūtų formuojamos visuomenės nuostatos, kad dėl šių požymių asmuo yra pranašesnis ar menkesnis už kitą.

Pažymėtina, jog tiesioginė diskriminacija yra elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui, išskyrus įstatymų nustatytus apribojimus dėl amžiaus, kai tai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Konvencijos 9 str. 1 d. a) p. šios Konvencijos šalims įtvirtinta pareiga užtikrinti neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas.

Vienas iš pagrindinių Konvencijos principų yra pagarbos asmens prigimtiniam orumui, savarankiškumui, įskaitant laisvę rinktis, ir nepriklausomumui (3 str. a) p.).

Lygių galimybių įstatymo 2 str. 9 d. tiesioginė diskriminacija yra apibrėžiama kaip elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Vadovaujantis šia įstatymo nuostata, nagrinėjamu atveju tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, buvo lyginamos paslaugų teikimo sanatorijoje sąlygos asmenims su judėjimo negalia bei asmenims neturintiems negalios, ir vertinama, ar teikiant paslaugas šie asmenys traktuojami vienodai.

Tyrimo metu nustatyta, jog taisyklių, kurios yra patvirtintos ir paskelbtos bendrovės administracijos tinklalapyje www.ecolines.lt, 3.11.6 p. skelbiama: „keleiviai su judėsenos sutrikimais ar negalia (sensorine, protine, fizine, psichine, laikina arba nuolatinė negalia) leidžiami vykti tik su lydinčiu pilnamečiu asmeniu. Lydintis asmuo negali būti neįgalus“. Pabrėžtina, jog keleivis, bilietą perkantis elektroniniu būdu, privalo su taisyklėmis sutikti, priešingu atveju bilieto įsigijimas internetu yra negalimas.

Bendrovės direktorius nurodė, jog taisyklių 3.11.6 punkto nuostata visais atvejais taikoma ne formaliai, tačiau individualiai įvertinus konkretų atvejį. Aptariama nuostata taikoma, jeigu neįgaliam keleiviui yra reikalinga konkreti kitų asmenų pagalba (pavyzdžiui, gauti tam tikrų medikamentų, pasinaudoti tualetu, palydėti iki kontroliuojančių pareigūnų ir pan.) ir be lydinčiojo asmens vykimo kartu neįgalaus keleivio vežimas tampa neįmanomas ar apsunkinamas tiek, kad kyla reali rizika paties neįgalaus keleivio ir (ar) kitų keleivių saugumui ir patogumui. Dalis bendrovės vežėjų autobusų yra specialiai pritaikyti asmenų su judėjimo negalia poreikiams. Jei yra poreikis (bilietą įsigyja asmuo su negalia ar riboto judumo asmuo), tokiais autobusais galima vykti bet kuriais maršrutais. Bendrovės vežėjai yra pasirengę teikti pagalbą neįgaliesiems keleiviams, tačiau tam, kad bendrovės vežėjai galėtų iš anksto paruošti turimas specialias transporto priemones, privaloma iš anksto informuoti apie specialius poreikius.

Pabrėžtina, jog taisyklėse nėra numatytos sąlygos, suteikiančios asmeniui su (sensorine, protine, fizine, psichine, laikina arba nuolatinė) negalia galimybę pačiam pasirinkti ar kelionės metu jam yra būtina lydinčio asmens pagalba. Taisyklių 3.11.6 p. numatytas imperatyvus reikalavimas paslaugų gavėjams su negalia vykti bendrovės vykdomais maršrutais išimtinai tik su lydinčiu asmeniu yra nesuderinamas su Konvencijos 3 str. a) p. įtvirtintu pagarbos asmens prigimtiniam orumui, savarankiškumui, įskaitant laisvę rinktis, ir nepriklausomumui principu.

Pagal Reglamento 9 str. 1 d., vežėjai, kelionių agentai ir kelionių operatoriai negali atsisakyti rezervuoti, išduoti ar kitaip perduoti bilietą arba įlaipinti asmenį dėl jo negalios ar riboto judumo. Reglamento 10 str. a) p., numatyta išimtis, jog nepaisant 9 str. 1 d., vežėjai, kelionių agentai ir kelionių

operatoriai gali atsisakyti rezervuoti, išduoti ar kitaip perduoti bilietą arba įlaipinti asmenį dėl jo negalios ar riboto judumo, kai *inter alia* dėl transporto priemonės konstrukcijos arba infrastruktūros, įskaitant autobusų stoteles ir stotis, neįgaliojo arba riboto judumo asmens įlaipinimas, išlaipinimas ar vežimas fiziškai neįmanomas saugiomis ir eksploataciniu požiūriu tinkamomis priemonėmis. Tačiau, dėl nurodytų priežasčių vežėjui, kelionių agentui ar kelionių operatoriui atsisakius rezervuoti, išduoti ar kitaip suteikti bilietą arba įlaipinti asmenį dėl jo negalios ar riboto judumo, tam asmeniui prašant, paslaugų teikėjas privalo užtikrinti, kad jį lydėtų (nemokamai) kitas jo paties pasirinktas asmuo, galintis suteikti neįgaliajam ar riboto judumo asmeniui reikalingą pagalbą (Reglamento 10 str. 4 d.). Taigi, tik tais atvejais, kai dėl transporto priemonės konstrukcijos arba infrastruktūros, įskaitant autobusų stoteles ir stotis, neįgaliojo arba riboto judumo asmens įlaipinimas, išlaipinimas ar vežimas fiziškai neįmanomas saugiomis ir eksploataciniu požiūriu tinkamomis priemonėmis, galimybė (ne pareiga) tokiam asmeniui keliauti su lydinčiu asmeniu yra pagrįsta ir pateisinama.

Konstatuotina, jog:

1. tyrimo metu negauta objektyvių duomenų, jog bendrovės administracija asmenims su negalia nepagrįstai atsisakytų parduoti bilietus vykdomoms keleivių pervežimo paslaugoms ar asmenims su negalia atsisakytų teikti keleivių pervežimo paslaugas, t.y., pažeistų Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. reikalavimą;

2. tyrimo metu nustatyta, jog bendrovės skelbiamoje informacijoje apie vykdomas keleivių pervežimo paslaugas, t.y. taisyklių 3.11.6 p., kurioje skelbiama: „keleiviai su judėsenos sutrikimais ar negalia (sensorine, protine, fizine, psichine, laikina arba nuolatinė negalia) leidžiami vykti tik su lydinčiu pilnamečiu asmeniu. Lydintis asmuo negali būti neįgalus“ išreiškiamas nepagrįstas teisių apribojimas negalios pagrindu.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasis Lygių galimybių įstatymo 17 str., 29 str. 2 d. 2 p. ir 30 str. 3 d.,

Lygių galimybių kontrolierius

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į bendrovės direktorių ir siūlyti nutraukti lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus, t. y. pakeisti taisyklių 3.11.6 p., atsisakant reikalavimo dėl besąlyginio negalią turinčio paslaugų gavėją lydinčio asmens dalyvavimo vykdant keleivių pervežimo paslaugas ir sudaryti vienodas sąlygas asmenims su negalia gauti keleivių pervežimo paslaugas.

2. Įpareigoti bendrovės direktorių išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą informuoti lygių galimybių kontrolierių ne vėliau kaip per 30 dienų nuo šio sprendimo gavimo dienos.

3. Su sprendimu supažindinti bendrovės direktorių.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai arba apygardos administraciniam teismui.

Seimo kontrolierius,
laikintai pavaduojantis lygių galimybių kontrolierių

Raimondas Šukys